

Correctievoorschrift HAVO

2026

tijdvak 1

kunst

beeldende vormgeving - dans - drama - muziek - algemeen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Aanleveren scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 3.21, 3.24 en 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 3.21 tot en met 3.25 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Als het antwoord op een andere manier is gegeven, maar onomstotelijk vaststaat dat het juist is, dan moet dit antwoord ook goedgekeurd worden. Voor het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

Toelichting status correctievoorschrift

Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.

Verkeer tussen examinerator en gecommiteerde (eerste en tweede corrector)

Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht. Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten. Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht. Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

Toelichting aanvullingen op het correctievoorschrift

Er zijn twee redenen voor een aanvulling op het correctievoorschrift: verduidelijking en een fout.

Verduidelijking:

Het correctievoorschrift is vóór de afname opgesteld. Na de afname blijkt pas welke antwoorden kandidaten geven. Vragen en reacties die via het Examenloket bij de examenlijn binnenkomen, kunnen duidelijk maken dat het correctievoorschrift niet voldoende recht doet aan door kandidaten gegeven antwoorden. Een aanvulling op het correctievoorschrift kan dan alsnog duidelijkheid bieden.

Een fout:

Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een fout bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift.

Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt door middel van een mailing vanuit examenblad.nl bekendgemaakt. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk verstuurd aan de examensecretarissen. Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

- Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.
en/of
- Als de aanvulling niet is verwerkt in de naar Cito gezonden Wolf-scores, voert Cito dezelfde wijziging door die de correctoren op de verzamelstaat doorvoeren.

Dit laatste gebeurt alleen als de aanvulling luidt dat voor een vraag alle scorepunten moeten worden toegekend.

Als een onvolkomenheid op een dusdanig laat tijdstip geconstateerd wordt dat een aanvulling op het correctievoorschrift ook voor de tweede corrector te laat komt, houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de n-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen zijn geen vakspecifieke regels vastgesteld.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1 De reis naar het hiernamaals

1 maximumscore 3

De fresco's maakten een grote indruk op de gewone burger door (drie van de volgende):

- de (levendige) kleuren van de fresco's.
- de hoeveelheid verhalen/fresco's.
- de plaatsing van de fresco's rondom/op alle muren en het plafond.
- het (grote) formaat van de fresco's / voorstellingen (en figuren).
- de dure materialen die zijn gebruikt.
- het contrast met de (relatief) beeldarme (alledaagse) omgeving (ten opzichte van de kleurrijke, rijkgedecoreerde fresco's).

per juist antwoord

1

2 maximumscore 2

- (boodschap) Als je vroom/goed leeft, kom je in de hemel. / Je moet goed leven anders kom je in de hel. / Let op, je leven (en dat van je voorouders) wordt beoordeeld/gezien door God. 1
- Er is gekozen om dit fresco boven de uitgang te schilderen, omdat (een van de volgende): 1
  - mensen (voor een laatste keer) gewaarschuwd werden, voordat zij (vanuit het Huis van God) de buitenwereld (met verleidingen) weer betraden.
  - (de waarschuwing/boodschap) zo (de bezoekers) opviel bij het verlaten van de kapel.

3 maximumscore 3

De groep zielen (drie van de volgende):

- loopt (opeengepakt/te dringen) in dezelfde richting / naar Christus (alsof ze snel ernaartoe willen).
- gaat omhoog/stijgt op / lijkt te zweven boven de grond (naar Christus toe).
- bestaat uit figuren (monniken / (klassieke) koninginnen / heiligen / bisschoppen / religieuze figuren) waaraan je kunt zien dat ze naar de hemel mogen / die passende attributen zoals een bijbel / kroon dragen.
- draagt (mooie / dure) kleding.
- kijkt verheven/vredig (naar Christus).
- kijkt omhoog (naar Christus).

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4 maximumscore 3

- Enrico degli Scrovegni liet de kapel bouwen, omdat (twee van de volgende): 2
  - hij boete wilde doen voor zijn zonden en/of voor de zonden van zijn familie.
  - hij goed wilde doen (met het verkregen geld om zo in de hemel te komen).
  - hij de familienaam (positief) wilde vastleggen/vereeuwigen.
  - hij zijn macht/rijkdom wilde tonen (aan de Kerk) / status wilde etaleren.

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

- (De betekenis van de plaats is dat) Enrico degli Scrovegni in de hemel hoort / boete doet (door deze kapel te bouwen) (en dat laat hij zien door zichzelf rechts van Christus / het kruis te plaatsen). 1

5 maximumscore 3

- De ruimte lijkt natuurgetrouw, doordat (twee van de volgende): 2
  - er sprake is van een (beginnend) (lijn)perspectief (bijvoorbeeld bij de stal en de voederbak, dit suggereert dieptewerking).
  - er sprake is van overlapping (bijvoorbeeld bij de dieren, dit suggereert dieptewerking).
  - er sprake lijkt te zijn van een voor-, midden- en/of achterplan / (verschillende) figuren/dieren op verschillende plekken en/of naast elkaar/op dezelfde grondlijn zijn geplaatst (dit suggereert dieptewerking) en/of de plaatsing en de (onderlinge) afstand tussen de figuren/dieren in de ruimte realistisch is.
  - er contrast is tussen licht en schaduw / de vormen een eigenschaduw hebben (dit suggereert plasticiteit).
  - de vormen plastisch/met volume zijn weergegeven (bijvoorbeeld de kleding van de figuren, dit suggereert plasticiteit).

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

- (Door het ontstaan van universiteiten) is er meer aandacht voor de objectieve waarneming van de werkelijkheid / wordt (binnen de wetenschappen) gezocht naar verbinding van geloof met rede (en dat sluit aan bij Giotto's natuurgetrouwe manier van schilderen). 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

6 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Dankzij de duif kon de toeschouwer zich meer inleven (in de gebeurtenis/het Bijbelse verhaal) / werd de aanwezigheid van God/de Heilige Geest / de ontvangenis van Maria / het wonder van de geboorte meer levend/invoelbaar. 1
- Mysteriespelen werden door de Kerk (al snel) afgekeurd, omdat (een van de volgende): 1
  - het afleidde van de religieuze inhoud/liturgie.
  - het te volks / te veel op vermaak (spektakel) gericht was.
  - (steeds vaker) de volkstaal werd gebruikt.
  - (steeds vaker) leken meededen.

7 maximumscore 2

- decor / locatie (een antwoord, bijvoorbeeld): 1

weg naar de hemel	weg naar de hel
– boven de grond / in de lucht	– onder de grond / in een tunnel
– (glad/wit) doek	– brokken (ruwe) steen / opgebroken weg

Opmerking

Alleen als het verschil tussen de weg naar de hemel en de weg naar de hel juist is, 1 scorepunt toekennen.

- belichting:

weg naar de hemel	weg naar de hel
wit / blauw licht / verlichte weg / egale belichting	rood / flakkerend licht / minder/diffuus licht

1

Opmerking

Alleen als het verschil tussen de weg naar de hemel en de weg naar de hel juist is, 1 scorepunt toekennen.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

8 maximumscore 2

- Christelijk gelovigen hadden kritiek op de inhoud van het verhaal, omdat (een antwoord, bijvoorbeeld): 1
  - de verteller de plaats van God inneemt / God (die alwetend is) corrigeert (door het raadslid mee naar de hel te sleuren) / spreekt over twijfelgevallen / over mensen die niet thuishoren in de hemel of in de hel / twijfelt of mensen beoordeeld moeten worden.
  - het raadslid / iemand uit Rijssen / Rijssenaren als ‘slecht’ wordt/worden aangewezen.
  - de verteller in zijn duivelskostuum zijn lot ontloopt / niet herkend wordt.

- Christelijk gelovigen hadden kritiek op de manier waarop het verhaal is verbeeld, omdat (een antwoord, bijvoorbeeld): 1
  - de kostuums van de duivels en/of engelen er zelfgemaakt uitzien / lijken op carnavalskostuums.
  - de duivels en/of engelen fantasievol / kinderlijk / komisch/cartoonachtig zijn.
  - de film op een collage lijkt (van foto’s, tekeningen/animatie gecombineerd met toneelspel) (waardoor het verhaal absurd, onwerkelijk lijkt).

9 maximumscore 2

- De game past bij het postmodernisme, omdat (twee van de volgende):
- (citaten, bijvoorbeeld) het verwijst naar de christelijke (heils)geschiedenis / naar populaire cultuur / films.
  - (geen één / absolute waarheid, bijvoorbeeld) het laat zien dat de speler zelf beslist / een eigen waarheid heeft over goed en kwaad.
  - (grenserving hoge en lage kunst, bijvoorbeeld) een thema uit de christelijke (heils)geschiedenis dat in de middeleeuwse (hoge) kunst en cultuur wordt verbeeld, wordt gebruikt als uitgangspunt van een game (een massaproduct).
  - (eclecticisme, bijvoorbeeld) de game een (stijl)vermenging laat zien van een Bijbels thema gecombineerd met animatie.
  - (humor / ironie, bijvoorbeeld) het cartooneske van de game als humoristisch kan worden opgevat / er sprake is van overdrijving.

per juist antwoord 1

Blok 2 Van zuid naar noord

10 maximumscore 2

Voor Afro-Amerikaanse muzikanten zoals Ma Rainey werd het noorden als het beloofde land gezien, omdat (twee van de volgende):

- het werk beter betaalde: dit kan afgeleid worden uit de dure kleding die Ma Rainey draagt (kostuum).
- de indruk werd gewekt dat er meer kansen voor zwarte artiesten waren (gelijkwaardigheid): dit kan afgeleid worden uit Ma Rainey's aankondiging met een bord aan de gevel (decor / locatie).
- mensen meer geld uitgaven: dit kan afgeleid worden uit de chique omgeving/zaal waarin Ma Rainey optreedt (decor / locatie).
- het muzikale klimaat beter was: dit kan afgeleid worden uit de chique omgeving/zaal waarin Ma Rainey optreedt (decor / locatie).

per juist antwoord

1

Opmerking

Alleen als reden met beschrijving aspect theatrale vormgeving juist is, 1 scorepunt toekennen.

11 maximumscore 3

- kenmerken van de muziek (twee van de volgende): 2
  - blue notes
  - dirty intonation
  - swingfeel / triolenfeel
  - call-and-response (instrumentale reactie op de gezongen regels)
  - harmonische begeleiding van drie akkoorden (I - IV - V)
  - 12-matenstructuur / bluesschema
  - gebruik van dominant septiemakkoorden

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

- (Het thema van de liedtekst is typerend voor de blues, omdat) het gaat over persoonlijk leed / relatieproblemen. 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

12 maximumscore 3

- spelvormgeving (twee van de volgende): 2
Ma Rainey
  - (blikrichting) kijkt vanuit haar ooghoeken naar Levee.
  - (gebaren) wijst naar de lichttechnicus (om haar in het licht te zetten).
  - (mimiek) trekt haar mondhoeken naar beneden / kijkt boos/geïrriteerd.
  - (lichaamshouding) draait haar hoofd naar Levee.
  - (gebruik van klemtonen) benadrukt “hé Daddy”.
  - (volume) schreeuwt “hé”.

Opmerking

Per juist antwoord 1 scorepunt toekennen.

- (extra betekenis) Ze laat de lichttechnicus weten dat hij haar in het licht moet zetten in plaats van Levee (ze zegt eigenlijk “lichttechnicus, zet mij (weer) in het licht”). 1

13 maximumscore 4

zoektocht naar een nieuw leven tot tijdcode 00:25:

- (handeling) Levee trapt / duwt tegen de deur / vliegt door de deur (alsof hij vooruit wil / verlangt naar een beter leven). 1
- (decor) (Het raster/raam in) de deur is een opening (in een donkere ruimte) (het suggereert toegang naar een beter leven / een nieuwe carrière). 1

uitzichtloosheid vanaf tijdcode 00:25:

- (handeling) Levee botst/leunt tegen de muur / kijkt (wanhopig) omhoog / hijgt uitgeput / staat met de handen geheven tegen de muur (alsof hij zich heeft overgegeven). 1
- (decor) de kleine / afgesloten ruimte / de hogen muren (alsof hij nog steeds onvrij is) / de (onbereikbare) lucht in de verte 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

14 maximumscore 3

De grammofoonplaat maakte een snelle verspreiding van muziek mogelijk, omdat (drie van de volgende):

- het (klein in formaat en daardoor) makkelijk vervoerbaar was.
- het (relatief) makkelijk (in grote oplage) gereproduceerd/gekopieerd kon worden.
- het op ieder moment afgespeeld kon worden.
- het op iedere plek afgespeeld kon worden.
- muziek onbeperkt herhaald kon worden / het makkelijk/vaker door radiostations was af te spelen (je had geen liveband in een studio nodig).

per juist antwoord

1

15 maximumscore 3

- toonhoogte (een van de volgende): 1
  - Er worden veel hoge noten gespeeld.
  - De muziek staat in majeur / een majeurtoonsoort.
- toonduur (een van de volgende): 1
  - Het ritme wordt met veel accenten / korte noten benadrukt.
  - De muziek bevat veel syncopen.
  - Het is in swing.
  - Er klinken verschillende ritmische patronen door elkaar heen.
- dynamiek (een van de volgende): 1
  - De muziek klinkt sterk / de instrumenten spelen relatief luid.
  - De aanzetten van de noten worden luid gespeeld (waardoor het ritme wordt benadrukt).

16 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Hij zingt alleen klanken (fantasiewoorden).
- Hij improviseert.
- Hij probeert met de klankkleur van zijn stem een instrument te imiteren.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

17 maximumscore 2

twee van de volgende:

- Er wordt gezongen. / De stem wordt als instrument gebruikt (scatten).
- Muzikanten spelen (na elkaar) een solo(-improvisatie) (in plaats van door elkaar heen / collectieve improvisatie).
- Er is sprake van een nieuw instrumentarium (bijvoorbeeld saxofoon, contrabas).
- Het tempo is hoger.

per juist antwoord

1

18 maximumscore 2

Avant-gardistische Europese kunstenaars hadden belangstelling voor jazz, omdat (twee van de volgende):

- jazz van Afro-Amerikaanse oorsprong was en dat paste bij hun interesse in (in Europese ogen 'exotische') (volks)culturen / authentieke / 'primitieve' kunstvormen.
- jazz niet-academische muziek was en dat sloot aan bij het afzetten tegen tradities/academische opleiding.
- jazz een moderne/eigentijdse vorm van vermaak was en dat paste bij het openstaan voor elementen uit het (moderne) leven in de grote stad.
- improvisatie als belangrijk kenmerk van jazz aansloot bij een streven naar een meer expressieve / pure benadering van kunst.

per juist antwoord

1

19 maximumscore 1

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

(Dergelijke verhalen worden steeds opnieuw verteld, omdat) zo een nieuw publiek / nieuwe generatie kan leren van deze geschiedenis / bewust gemaakt wordt van (intergenerationele) problematiek van racisme, armoede en achterstand.

Blok 3 Dans en film uit China

20 maximumscore 2

- Juist het medium film was geschikt als propagandamiddel, omdat (een antwoord, bijvoorbeeld): 1
  - je door de (filmtechnische) vormgeving de boodschap/het verhaal kon beïnvloeden/sturen.
  - film (onbeperkt) herhaald / gekopieerd / verspreid kon worden (over een groot gebied).
  - film dezelfde (totaal)ervaring kon bieden aan een groot publiek.
- voorbeeld van de cameravoering (een antwoord, bijvoorbeeld): 1
  - (camera-afstand) Een lachende (werkende) man/boer wordt van dichtbij/in close-up in beeld gebracht.
  - (camerastandpunt) De samenwerkende mannen/boeren worden van onderaf/in kikvorspectief (als helden) in beeld gebracht.

21 maximumscore 2

- Jiu'er (twee antwoorden, bijvoorbeeld):
- (handeling) leunt iets naar voren / doet het doek naar beneden terwijl ze de man aankijkt.
  - (mimiek) knippert niet / houdt haar blik op hem gericht.
  - (mimiek) doet haar lippen iets van elkaar (terwijl ze hem aankijkt).
  - (bewegingen) richt langzaam haar hoofd/blik omhoog.

per juist antwoord 1

22 maximumscore 2

- Door het winnen van een prijs in een ander land (twee van de volgende):
- bereiken kunstenaars een groter / internationaler publiek / raken kunstenaars internationaal bekend.
  - verandert de status van kunstenaars in eigen land (dat kan gevolgen hebben voor het subsidiëren / censureren van filmproducties).
  - is het voor kunstenaars makkelijker om (buitenlandse) investeerders te trekken.
  - is het voor kunstenaars (vermoedelijk) makkelijker om een artistieke uitwisseling aan te gaan met andere / internationale kunstenaars.

per juist antwoord 1

Vraag	Antwoord	Scores
23	<p>maximumscore 2</p> <p>twee antwoorden, bijvoorbeeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> – (gewicht) De soldaten lijken gewichtloos te springen tussen bamboestengels. – (aanzet) Mei reageert op de bamboepijlen die op haar afkomen door ze weg te slaan. – (spanning) Mei glijdt / de soldaten glijden gecontroleerd / met aangespannen spieren naar beneden. – (spanning) Mei hangt in een split tussen twee bomen zonder door te zakken. 	
	per juist antwoord	1
24	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • opeenvolging (een antwoord, bijvoorbeeld): <ul style="list-style-type: none"> – De soldaten werpen een voor een / (snel) na elkaar hun bamboepijlen naar Mei. – De soldaten vallen een voor een Mei aan. • samenwerking (een antwoord, bijvoorbeeld): <ul style="list-style-type: none"> – (unisono) De soldaten glijden (bijna) gelijktijdig naar beneden. – (unisono) De soldaten staan gelijktijdig stil. 	1 1
25	<p>maximumscore 4</p> <ul style="list-style-type: none"> • (ruimte) De danser maakt verticale/horizontale / grote bewegingen (om de mouwen in beweging/in de lucht te houden). • (tijd) De (hoeveelheid) stof van de mouwen zorgt voor vertraging/verlenging van de (arm)beweging (in contrast met de snelle bonen). • kracht (een van de volgende): <ul style="list-style-type: none"> – (spanning / aanzet) De danser maakt een krachtige aanzet / armbeweging (om de mouwen te bewegen / in de lucht/ver weg te kunnen werpen). – (gewicht) De danser maakt hoge(re) sprongen (om de stof in beweging te brengen). • cameravoering (een antwoord, bijvoorbeeld): <ul style="list-style-type: none"> – (kadrering) Het uiteinde en/of het begin van de mouwen wordt niet vaak in beeld gebracht waardoor de (oneindig lijkende) lengte van de mouwen wordt benadrukt. – (camera-afstand) De mouwen worden van dichtbij/in close-up gefilmd (en vullen het gehele beeld), waardoor de hoeveelheid stof / lengte van de mouwen benadrukt wordt. 	1 1 1 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

26 maximumscore 3

De suggestie van bewegende mouwen wordt gewekt door (drie van de volgende):

- (compositie) de diagonale/asymmetrische vorm van de mouwen (alsof ze in verschillende fases van beweging zijn).
- (ruimte) overlapping/afsnijding bij delen van de lijnen (alsof ze ten opzichte van elkaar bewegen).
- (vorm, een van de volgende:)
  - de zigzaggende/golvende vormen van de mouwen (alsof ze door de lucht bewegen).
  - de variërende dikte (smal en breed) van de mouwen (alsof ze in beweging zijn).
- (kleur) de veranderingen in kleur (alsof de mouwen in beweging zijn).
- (licht) een (ogenschijnlijke) aanwezigheid van licht en donker (alsof de mouwen in beweging zijn).

per juist antwoord

1

27 maximumscore 2

twee antwoorden, bijvoorbeeld:

- Het gehele lichaam beweegt (van top tot teen) / bewegingen strekken uit naar voeten en handen.
- De ruggengraat beweegt ontspannen/vloeiend.
- Langzame en snelle bewegingen lopen in elkaar over.
- Het hoofd beweegt vrij ten opzichte van de rest van het lichaam / beweegt niet in rechte lijn met de ruggengraat.
- De rug buigt (extreem flexibel/soepel) naar achteren.

per juist antwoord

1

28 maximumscore 2

Landen kiezen vaak bij staatsbezoeken voor een dansvoorstelling als visitekaartje, omdat (twee van de volgende):

- in dans vooral beweging wordt gebruikt / taal geen barrière is om contact te leggen (dans is als kunstvorm (meestal) woordeloos).
- in dans vaak (universele) thema's worden gebruikt die mensen verbinden.
- dans gebruikt kan worden om (eigen) verhalen / tradities over te brengen.
- (politieke) boodschappen minder prominent aanwezig zijn (dans is vaak abstract(er)/minder verhalend dan andere kunstvormen).

per juist antwoord

1

5 Aanleveren scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinerator in de applicatie Wolf. Cito gebruikt deze gegevens voor de analyse van de examens. Om de gegevens voor dit doel met Cito uit te wisselen dient u ze uiterlijk op 22 mei te accorderen.

Ook na 22 mei kunt u nog tot en met 10 juni gegevens voor Cito accorderen. Deze gegevens worden niet meer meegenomen in de hierboven genoemde analyses, maar worden wel meegenomen bij het genereren van de groepsrapportage.

Na accordering voor Cito kunt u in Wolf de gegevens nog wijzigen om ze vervolgens vrij te geven voor het overleg met de externe corrector. Deze optie is relevant als u Wolf ook gebruikt voor uitwisseling van de gegevens met de externe corrector.

Tweede tijdvak

Ook in het tweede tijdvak wordt de normering mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Wissel te zijner tijd ook voor al uw tweede-tijdvak-kandidaten de scores uit met Cito via Wolf. Dit geldt **niet** voor de aangewezen vakken.

6 Bronvermeldingen

Blok 1

afbeelding 1	de Scrovegnikapel in Padua, gebouwd tussen 1303 en 1305, https://nl.wikipedia.org/wiki/Bestand:Padova-Scrovegni-Kapelle.jpg
afbeelding 2	Giotto di Bondone, <i>Het Laatste Oordeel</i> , 1306, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/16/Last-judgment-scrovegni-chapel-giotto-1306.jpg
afbeelding 3	Giotto di Bondone, <i>Het Laatste Oordeel</i> , 1306 (detail), https://www.wga.hu/html_m/g/giotto/padova/4lastjud/08_lastj.html
afbeelding 4	Giotto di Bondone, <i>Het Laatste Oordeel</i> , 1306 (detail), Enrico degli Scrovegni biedt een (schaalmodel van) de kapel aan de Maagd Maria aan. https://i0.wp.com/corvinus.nl/wp-content/uploads/2019/03/Enrico-Scrovegni1.jpg?ssl=1
afbeelding 5	Giotto di Bondone, <i>Geboorte van Jezus</i> , 1303-1305, https://www.artmajeur.com/nl/magazine/5-kunstgeschiedenis/de-geboorte-van-christus-in-de-kunstgeschiedenis/330895
afbeelding 6	Giovanni Cimabue, <i>Tronende Madonna met Kind</i> , ca. 1290-1300, https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/be/Cimabue_Trinita_Madonna.jpg
afbeelding 7	Giotto di Bondone, <i>De missie van Gabriël</i> , 1305, https://drrichardstemp.com/2020/06/06/day-80-gabriels-mission/
filmfragment 1	de Scrovegnikapel in Padua (Cappella degli Scrovegni), gebouwd tussen 1303 en 1305, https://www.haltadefinizione.com/en/news-and-media/news/the-scrovegni-chapel-a-360-view-of-giottos-masterpiece/
filmfragment 2	<i>Het grote gebeuren</i> , regie Jaap Drupsteen, 1975, https://www.youtube.com/watch?v=qBr9DCBbKGA&t=517s

- filmfragment 3 *Het grote gebeuren*, regie Jaap Drupsteen, 1975,
<https://www.youtube.com/watch?v=qBr9DCBbKGA&t=517s>
- filmfragment 4 beelden uit de game *Judgement Day*, <https://www.youtube.com/watch?v=bmlqGqbtZSA>

Blok 2

- filmfragment 1 *Ma Rainey's Black Bottom*, regie George C. Wolfe, 2020, DVD
- filmfragment 2 *Ma Rainey's Black Bottom*, regie George C. Wolfe, 2020, DVD
- filmfragment 3 *Ma Rainey's Black Bottom*, regie George C. Wolfe, 2020, DVD
- filmfragment 4 Louis Armstrong, *Dinah*, 1933, <https://www.youtube.com/watch?v=UZvqvNYJmC4>
- geluidsfragment 1 Ma Rainey, *Deep Moanin' Blues*, 1928,
<https://www.youtube.com/watch?v=EFbx7hkBOL8>
- geluidsfragment 2 Louis Armstrong and his Hot Five, *Fireworks*, 1928,
https://www.youtube.com/watch?v=B06DwBVi9LA&list=PLap2NCffRGKo9_L5VBn-5Zxx2tBa1Isqq&index=2
- geluidsfragment 3 Louis Armstrong, *Dinah*, 1933, <https://www.youtube.com/watch?v=UZvqvNYJmC4>

Blok 3

- afbeelding 1 muurschildering uit de grotten van Mogao, zevende eeuw,
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2095263522000437>
- afbeelding 2 muurschildering uit de grotten van Mogao, zevende eeuw (detail),
<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2095263522000437>
- filmfragment 1 *Jue Lie*, regie Li Wenhua, 1975,
<https://www.youtube.com/watch?v=tJG5o9YDhVv>
- filmfragment 2 *Hong gaoliang*, regie Zhang Yimou, 1987,
<https://www.youtube.com/watch?v=StUZdCc6gwg&t=17s>
- filmfragment 3 *Shi mian mai fu*, regie Zhang Yimou, 2004, DVD
- filmfragment 4 *Shi mian mai fu*, regie Zhang Yimou, 2004, DVD
- filmfragment 5 *Only this green*, China Oriental Performing Arts Group, 2022,
<https://www.youtube.com/watch?v=OZIUvIV50Ww>